

1848-02-15

SENDER

J.Th. Lundbye

RECIPIENT

P.C. Skovgaard

FACTS

Document type:
Letter

Sender's location:
Godthaab, Helsingør

Mentioned people:
Lorenz Frølich
J.Th. Lundbye
P.C. Skovgaard

Archive:
Mappe 34 nr. 19

TRANSCRIPTION

Mappe 34 nr. 19

Tirsdag 15 Febr 1848 Godt-Haab.

Du underlige Menneske! I dette Øieblik fik jeg Dit Brev, hvorfor jeg hjærtelig takker Dig, men i Sandhed! det er halvqvæden Vise – dog, som jeg just var oplagt til at skrive et Brev til en eller anden, jeg holdt af, ret tilfreds med mit Dagværk – saa kom Dit Brev mig jo ret velsignet tilpas, og jeg vil stræbe at besvare det saa godt som muligt, ærligt og oprigtigt. – Kjære Ven! skjøndt Du maaskee vil finde, at jeg tager med haarde Fingre paa Venskabet, saa har jeg intet andet Navn for et Menneske, jeg i visse Maader staar nærmest af Alle. I visse Maader - deri ligger Hemmeligheden. Naar jeg gaaer langt tilbage i Tiden, da kan jeg ogsaa mindes at have troet paa fuldkomment Venskab, og kan det glæde Dig at vide det, saa har der maaske kun været eet Menneske jeg kunde kommet i fortroligere Forhold til, end til Dig, og, det var Lorenz kan Du let begribe. Imidlertid var først Følelsen af hans store Aandsoverlegenhed og senere mangeaarige Skilsmisse Skyld i at det aldrig trivedes til Lighed med det Ideal, der stod for mig som et Canaans Land, jeg nu er vis paa, mine Fødder skulle aldrig betræde. Thi seer jeg rundt paa alle mine Venner, Du veed dog, der er adskillige, som jeg i Sandhed holder af – da er det hos hver især en enkelt Side, hvorfra jeg har nærmet mig til ham, eller havde vi endog, som i Forholdet til Dig, flere, maaskee mange Berøringspunkter, saa var der dog Sider af mit Væsen, jeg ikke kunde belyse uden at gjøre Vold paa min Natur. At dette ikke er nogen skammelig Reservation beviser den Omstændighed, at der lever Intet i mig, som jo er kommet til Udtale for Nogen, og et Menneske, der om Du, selv har vanskeligt ved at udtale Dig, saa vanskeligt, at man virkelig tager Din dybe Taushed, Din totale Mangel paa bittre, klagende Udbrud for en vel stille og alvorlig, men dog harmonisk og tilfreds Sjæls Havblik – Du! hverken kan eller vil bebreide mig, at jeg stedse har ømmet mig ved at berøre, hvad der i 1844 greb saa forstyrrende ind i mit Liv, og som jeg veed af Andre, at Du er underrettet om. Der kan komme Øieblikke, da vi ikke er os selv mægtige, og har jeg end bittert fortrudt, saa har jeg ogsaa takket Gud for, hvad

-2-

der nu er stridt til Ende, saa det staaer mere som en Velsignelse end som en Sorg for min Erindring. Men det troer jeg rigtignok endnu ligesaa sikkert som dengang; at først naar den Time slaar, da en Qviende vil skjænke mig sin Fortrolighed, først da kan jeg give min heel igjen, først da skal Glæde og Munterhed atter til fulde gennemgløde mig. Til da maa Du tækkes med mig, som jeg er, tit gnaven, tit endog styg i min Opførsel mod

Dig, der dog saa sjældent har bidt igjen, hvad bestandig dog skal staa i taknemmelig Erindring hos mig. Og slaaer Timen aldrig, Skovgaard! da skal Du dog maaske have nogen Glæde af Omgang med Pebersvenden, der nu veed, at der findes Veie, som, om de end gaa uden om Lykke og Lÿksalighed paa Jorden, de naae dog til Salighed i Himlen. – Der er ogsaa i vort Væsen nogen Forskjæl, kjære Ven! Du har af Naturen faaet et mere hengivent Sind, andre Mennesker ere maaskee mere for Dig, det bør ikke komme mig til Onde – er jeg end sjældnere tilfreds med Andre, Du seer, jeg søger dem dog endnu, Trangen er der og Gud holde sin Haand over dem, thi skulde jeg nogensinde drage mig rent tilbage, hvad jeg tit følt Lyst til, saa ligger der en skjult og lumpen Klippe lige for Stævnen, den hedder Egoisme, Selviskhed – og den er værre end Gjærrighed. Dog, det haaber jeg ikke, thi alt som jeg ledes ved flere, holder jeg saa meget mere af de faae, der blive tilbage, og kjære Ven! Det var kun de umiskendelige Spor af en dyb Forstemmelse som kunde bringe mig saavidt, som jeg alt er kommet. Du havde ingen Grund til at tye til den Vished, at mine Nerver ikke vare af "Seglgarn" for at vide Dig sikkert mod min "Spot"- sandelig! der er ingen Grund til at spotte, hvor man kun staaer ved en underlig, uventet Aabenbarelse, men, som jeg vil haabe er Foster af en mørk, overgaaende Stemning. Den Ro og Tryghed, der er i Dit væsen har tiere end Du aner gydt Tillid og Fred i mit Sind, og der var flere end mig, som vilde inderlig bedrøves, om vi saa den brudt. Jeg vil ikke tale om vore Arbeider, men blot jeg sam-

-3-

menligner den Deeltagelse, hvormed vi begge modtage Indtrykkene af Omverden, hvor livsfriskt staaer Du da ikke mod mig, der med Undtagelse af saare faa Kjepheste er temmelig slap og sløv. Og dog, kjære Skovgaard! naar jeg har indrømmet dette, vil jeg i næste Nu have Lov at bestige Kjephestene igjen, ride dem i Lys og i Løn, kun fodre og strigle dem, thi i denne Gjerning er det jeg søger Erstatning for Meget, jeg gaaer udenom, uden altid at være uberørt af Længsel og Savn derefter – i denne Gjerning er det jeg vil samle mine bedste Kræfter, af denne Gjerning skal danne sig det stille Liv, der kan trøste, naar det Ydre svigter, der kan holde opreist, selv om de Kjæreste, Uundværligste skulde kaldes bort. – Der er endnu een Ting i Anledning af Dit Brev og hvorfor jeg er Dig formelig Tak skyldig, det er den smukke Maade, hvorpaa Du har opfattet letsindige Udbrud af mig, saa stygge, at de forekom mig afskyelige, i det Øieblik Du minder mig om den ved Siden af din alvorlige Betragtning af Købkes Død. Ja, kjære Ven! de vare syndige og om end ikke altid dybtgaaende, saa dog vist nok til sidst udspringende af den Flauhed, som forekom mig i Livet, hvor jeg

saae hen. Det hører dog med Guds Hjælp ogsaa en svunden Tid til, som Du maaske vil indrømme mig, at disse Letsindigheder bleve sjældnere paa min Tunge i den senere Tid; de skulde med Guds Hjælp reent forsvinde. – Og kan Du nu være fornøiet med mig, glæde Dig til snart at samles igjen lidt dagligt med mig? hvis ikke, saa har jeg kun en ringe Trøst i dine egne Ord:” Tvivlene ere værre end den værste Sandhed.” - Lad mig minde Dig om een ting: at det er kun i yderste Nød, at et Par gode venner tør tiltale hinanden, som vi nu have gjort; gjentages det oftere uden Grund, da vil det der seer ud som Trang til Fortrolighed blive Fortrolighedens Grav. Vi forstaa hinanden for godt til at vi skulde behøve det tit – jeg gyser, naar jeg tænker på Th: L - men vi ere dog vel ogsaa begge to for sunde endnu til at trygle om, hvad af egen Drift skal gives, gives saa fuldstændigt vi formaae, men, underligt! stedse dog være heelt til rede hos Giveren for atter at gives, atter, atter uden nogensinde at slides ved Brudet. – Var Dit afbrudte Brev vel mere, end et Udbrud af Nedslagenhed, som imellem kan betage os? Ogsaa jeg har kjendt Sligt - kan Du huske Vinteren 44-45, da jeg næsten bestandig var i Hulen, da jeg aldrig gik ordentlig tilsengs, da Du undertiden delte mit tarvelige Middagsmaaltid, vi selv tilberedte; det var Livslede

-4-

og ikke stille Selvvirksomhed, som drev mig, ikke til at underordne mine legemlige Fornødenheder for Aandens, men til at forsømme mit Legeme uden at bruge min Aand. Vor Herre var mig god og lod denne Særhed ingen Indflydelse have paa min sunde Natur. Jeg kunde endnu, om ikke min Moder indstændigt havde bedt mig lade være, optage denne Levemaade, men skulde da bedre bruge den Tid, jeg saa rigelig fik til min Raadighed, som jeg overhovedet nærer det Haab, at jeg ikke mere i lange Perioder skal blive undergivet en saadan Slappelse og Modløshed mere. Du kjender nok af Søren Kirkegaards Opbyggelsesskrifter til at skjønne, at han deri viser Veie for Tanken og vor hele aandelige Stræben, som kunde udfylde Livet, selv om vi leed totalt Skibbrud i Verden, og jeg har tit velsignet ham derfor. Kommer dertil den Njydelse, jeg har af Poesi og Kunst, bestandig høiere eftersom min Sands derfor udvikles, da er der dog en himmelvied Forskjæl paa den Maade jeg nu har søgt Ensomheden og den fortvivlede, hvorpaa jeg 5 Juni 44 hastede til Brorfelde¹ - der er en Forskjæl som fortæller om noget Oplevet og Erfaret, om de 30 Aar. See atter her! Svenn havde i sit 20 Aar mange flere Kundskaber end jeg i mit 30, men i de 10 Aar har jeg uden at opleve store Ting dog faaet at prøve forskellige Tilstande, løbet Hornene af mig, følt den første Ungdoms Friskhed visne, og de 10 Aars Forskjel vil bestandig blive en Hindring for

vor totale Sammensmæltning i Fortrolighed. Efter alt dette vilde jeg gjerne sætte et mildt Ansigt op, gjerne føle mig forsonet med Livet og dets Skuffelser, skjøndt jeg godt veed at Anfegtelserne skulle vende tilbage som Aarstiderne til Jorden, men ellers havde vi det for mageligt, Kamp må der til i Livet, kun deri viser sig Godt og Ondt, Stærkt og Svagt. Vil Du som min Jævnaldrende ikke underskrive noget af dette? vil Du ikke med mig haabe paa, at Manddommen, der ligger for os, skulde sjældnere finde os modfaldne med Hænderne i Skjødet – eller, vil Du for alvor begynde at dandse? Forlægge Din Ungdom, der tilvisse kunde skjænket Dig mere af Livets Glæde, som ogsaa jeg selv har fået mindre, end hvad der behøvedes til at bringe Tarmene til Taushed - til en senere Periode? Det gaaer ikke, kjære Ven! lad os redde Stumperne og see freidigt Fremtiden imøde. – Meget confust er vist dette Brev, men Opgaven ogsaa langt over mine Evner - bring det Meste ud deraf, ved at lægge det Bedste ind deri! og modtag i Omslaget Lidt, der kan meddeles gode Venner, der maatte spørge til mig, naar de høre, du havt Brev.-

¹ J.Th. Lundbye henviser til et fejlslagent frieri til Margrethe Bauditz.
<https://lundbye.ktdk.dk/n/GKjqLz9U?q=>

Tirsdag 15/febr 1848. Gæst-Meet.

SKOVGAARD-MUSEET
Marts 34 Nr. 19

Din undulige Menneske! I dett Øieblik fik jeg Dit Brev, hvorfor jeg lygtes
lygt takke Dig, men i Sandhed! det er en halvgodde Vise - dog, som
jeg just var oplyst til at skrive et Brev til en eller anden, jeg holdt af, og
tilfreds med mit Dagsverk - saa kom Dit Brev mig jo et seligast tilpas,
og jeg vil strække at hævne det saa godt som muntligt, ærligt og oprigtigt. -
"Hjerte Ven!" skjønt du maake vil finde, at jeg tager med haardt Fingre
paa Venskabet, saa her jeg intet andet Navn for et Menneske, jeg i mine
Maader staaer nærmest af Alle. I mine Maader - deri ligger blømmelig
hedon. Naar jeg gaar langt tilbage i Tid, da kan jeg næppe minde at
have træet paa fuldkomment Venskab, og kan det glæde Dig at vide det,
saa har der maake kun været eet Menneske jeg kunde komme i forholde
gode Forhold til, end til Dig, og, at det var Lorenz kan du let begribe.
Samværet var først Falden af hans store Andes overlegenhed og senere
mangensidig Skilsmisse Skjæl i at det aldrig trindes til Lygtes end
at det, der stod for mig som et laurus skid, jeg nu er isig paa mine Fod
der skulde aldrig betrede. Thi var jeg minst paa alle mine Venner, du ved
dog, der er adskillige, som jeg i Sandhed holder af - da er det her haar: saa
en enkelt Tid, hvorfor jeg har nærmest mig til ham, eller havde vi endog,
som i Forholdet til Dig, flere, maake mange Berøringspunkter, som
var der dog Lidt af mit Væsen, jeg ikke kunde helge mig at jage Vold
paa min Natur. At det ikke er nogen skammelig Reservation hævner
den Omstændighed, at der lever Nødt i mig, som jo er kommet til Udtale
for Nogen, og et Menneske, der som du, selv har vanskeligt ved at stå
le Dig, saa vanskeligt, at man virkelig tager din dybe Tænkning, din
tattale Mangel paa Litter, klagede Modstand for en vel stille og alvorlig,
men dog hermeriske og tilfreds Lys klavertik - Din hærken kan eller
vil betrede mig, at jeg stode her omme mig ved at hævne, Naar du
i 1844 gik saa forstoppet ind i mit Liv, og som jeg ved af Anden, at du
er indvundet om. Der kan komme Øieblikke, da vi ikke ene og alene mang
tjue, og her jeg end hævner fortæret, saa har jeg ogsaa tabt Gud for, Naar

Der nu er skrift til Ende, saa det staaer mere som en Helsingsskue end som
en lang for min Erindring. Men det traer sig sigtlynde end som ligesaa
sikker som den gang: at først naar den Time slaar, da en Fjende
vil skjenke mig sin Fortrolighed, først da kan jeg give min heel-
iggen, først da skal Gode og Minstetid eller tilfældig gjenningsskade
mig. Til da maa den tæske mig, som jeg er, det gaaer, det
endog stige i mine Offensel med dig, der du saa spædant har bitt
iggen, hvad bestandig du skal staa: taknemmelig Erindring her mig.
Og slaar Timen eldug, Skagard! da skal den dig maake have no-
gen Gode af Omgang med Petersen, der nu heid, at der findes
Vær, som, om de end gaa ind om Lykke og Lykkelighed paa Jorden,
de maae dog til Salighed: blinde. — Der er ogsaa: end Vær
nogen Forskjel, kjære Ven! Den her af Naturen faar at mere her
paa det Land, endaa Mennesker ene maake mere for dig, det her ikke
komme mig til Ende — er jeg end spædant tilfældig med den, den
seer, jeg seer den dog endaa, Traangen er der og ind haldt om hænd
over den, den skulde jeg maake den dage mig med tilhage, hvad jeg
tilt her fælt Lyst til, saa ligger der en skjult og lungen Klippe lig
for Steen, den holder Egoisme, Selviskhed — og den er verner end Jæ-
righed. Dog, det haaber jeg ikke, den altemer jeg leder ned flere, haldt paa
mægt mere af de Fær, der hær tilhage, og, kjære Ven! det er den
de smukkeste og Speer af en dybt Forstemmelse som kunde bringe
mig saadant, som jeg alt er kommet. Den haaber ingen Grund til at tage
til den Vished, at mine Nerver ikke er af "Løglær" for at vide dig
sikker med min "Sjæl" sandelig! Der er ingen Grund til at spætte,
hvor man hær staaer end en mindelig, uventet Afskedelse, men, som
jeg vil haabe er Fæst af en smuk, overgaaende Stemning. Den af
Trængsel, der er: Det Vær her flere end den over gylt Fæst og Fæst
i mit Land, og der er flere end mig, som ender med det bedste, som
vi saa den end. Jeg vil ikke tale om en Afsked, men blot jeg saa-

menligere den Deeltagelse, herved is ligge medtage Indtrykne af
den aendel, hvor hiesbrist staar den da ikke med mig, der med Hids-
gelse af saare paa Hjerpest, er temmelig sleg og sløv. Og dog, kjære Thau-
gaard! naar du har indsamlet dette, vil du i næste År have Læs at hørlige
Hjersketene i dig, side den i Lys og i Læs, hene fader og strigle den, thi
i denne Gjerning er det du siger Enstetning for Mægt, du gæver indvæn-
nede altid at være bekendt af Længsel og Læse dæfter - i denne Gjerning
er det du vil samle mine bedste Hjerster, af denne Gjerning skal denne sig
det stille Liv, der har troet, naar det yder sigter, der har heldt opreist,
sels om de Hjerske, Vindavertigste skulde kaldes hert. — Der er endnu een
Ting i Andledning af dit Brev og Maanedu du er dig formelig Tak skyldig, det
er den smukke Maade, maanedu dithes opfattet Ledsindige Mønt af mig, saa
stygge, at de forsker mig afskyde i det Publikt den mindst mig om den
med Læs af din alevrige Betragtning af Kædtes Død. Ja, kjære Ven! de ene
sigende og en end ikke altid dygt gæende, saa dog vistnok til sidst indspin-
gende af den Flæthed, som forsker mig i Læs, naar du saa hene. Det hører
dog med dig Hjelpe ogsaa en vandrers Tid til, som den maaske vil
indsamme mig, at disse Ledsindigheds hene spildene paa min Tings
i den senere Tid, de skulde med dig Hjelpe end forvinder. — Og kan du
min vore fornærmet med mig, glæde dig til snart at samle i dig det dygtigt med
mig? Hvis ikke, saa har du hene en rigtig Trost i din egen Ord: "Tolerance
er en vore, end den værste Lædhet." — Lad mig minde dig om een Ting: at det
er hene i ydste Mæd, at et Per gode Vinner den tillade hinanden som i sin hene
gjort; offentlige det oftere inden Grund, de vil det der sees ind som Tans til Tor-
troelighed hene Fortroligheds Grav. Vi forestar hinanden for godt til at
vi skulde hene det til — du giver, naar du tanker paa H. d. — men i ere dog
sel ogsaa begynde for vore enden til at trykke om, hene af egen Drift
skal gæse, gæse saa færdigt i færdige, men, indvænligt! Thers dog hene
helt tilbrude hene Gjæse for atter at gæse, atter, atter inden megasinde at slides
med Brøget. — For dit afbrinte Brev sel mere, end et Mønt af Nedsænkhet,
som imellem har betage os? Ogsaa du har kjendt Ligt — kan du tænke Vintene
44-45, da du mødte beständig i i hene, da du aldrig gik indvænligt til Læs, da den
indvænligt selte vist temmelige Mønt, maaske, i selv tillædte; det var Læs hene

og ikke stille Selskabsvenlighed, som den mig, ikke til at undersøge minnes legem-
lige Fremkomster for Aandens, men til at personlige mit Legeme inden at
bringe min Aand. Men bliver det mig gædt og lad denne Læsehed ingen Tind
flydende her fra min smuds Netar. Og kunde endog, om ikke min Medes
indstændigt havde bedt mig, lade være, optage denne Læsemand, men dakt
do da lade bringe den Tid, og saa rigeligt fide til min Tædighed, som og over
hundredt mener det Mæd, at og ikke mere i lange Perioder skal blive under
griet en sadan Slappelse og Medlesked være. Di kjender nok af Læse Hiss
dengang's Ophjæggelses skriftes til at kjende, at her deri er en Vise for Tæ-
ken og var hele sandelige Troden, som kunde indlydt. Læst, selv om vi
deri totalt Skidbrud i Versen, og og her det selvgæst have derfor. Kommer
Sættel den Nidelse, og har af Tæsi og Kæmst, bestændig kærene efterom min lands
derfor ind vilde, da er der dog en himmelhvid Forskjæl fra den Mæde og men her
sigst Eensomheden og den fortvilede, kompar og 5 juni 44 hastede til Bræfælde-
der er en Forskjæl, som fortæller om noget Optændt og Enkelt, om d. 30 Aar. See
at her! Læse heri: sit 26 har mange fine Kindskeber end og i mit 30, men i
de 10 Aar har og inden at opleve store Ting dog fandt at mine forskjellige Tilstande
Læst blomme af mig, født den første Kongens Forsked mine, og d. 10 Aars For-
skjæl vil bestændig blive en Kindsning for var totale Sammensmæltning i Forholdig-
hed. Efter alt dette vilde og gjorne sætte et smilende Ansigt op, gjorne fide mig for
somme med Læst og dets Skuffelse, skjøndt og godt ved at Anfølgelse skulle
Læst tilbage som Ræstevorne til Jorden, men ellers havde vi det for meget, og
Kamp naar der tal i Læst, hvor deri er en sig Gædt og Andt, Hædt og Lægt.
Vil Di som min Jævn elovende ikke undersøge migst af dette? vil Di ikke
med mig have par, at Mandemænen, der ligger for os, skende spildsæde
fide as madfaldene med blødderne: Skjædet - eller, vil Di for Alvor
begjære at sande? forlægge Di Kongen, der tilvise kunde stjælsket
Di mere af Læst Glæde, som ogsaa og selv her fandt mindre, end hvad der
Læstevorne til at bringe Tæmme til Tæskhed - til en senere Periode?
Det gaar ikke, kjære Ven! Lad os reddes Stumperne og se freidigt Tæmme
den imade. — Mægt konfint er vist dette Brev, men Opgæve ogsaa længe
over minne Læse - bring det Mæst ind der af end et længe det B. det ind deri!
og mestag: Ansægt Læst, Di kan meddele gædt. Vinner, der smatte gæ-
ge til mig, naar d. kære, Di har had Brev. —